

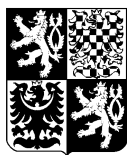
Ministerstvo životního prostředí
České republiky

**Koncepce řešení problematiky ochrany před povodněmi
v České republice
s využitím technických a přírodě blízkých opatření**

Praha, listopad 2010

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 10. listopadu 2010 č. 799

ke Koncepti řešení problematiky ochrany před povodněmi v České republice
s využitím technických a přírodě blízkých opatření

Vláda

I. **schvaluje** Koncepti řešení problematiky ochrany před povodněmi v České republice s využitím technických a přírodě blízkých opatření, obsaženou v části III materiálu č.j. 1108/10;

II. **ukládá** ministrům zemědělství, životního prostředí, financí, pro místní rozvoj a místopředsedovi vlády a ministru vnitra plnit úkoly obsažené v koncepci uvedené v bodě I tohoto usnesení a předložit vládě zprávu o jejich plnění do 31. prosince 2013.

Provedou:

ministři zemědělství,
životního prostředí,
financí,
pro místní rozvoj,
místopředseda vlády a
ministr vnitra

Předseda vlády

RNDr. Petr Nečas, v. r.

1. Úvod

Česká republika, ale i většina zemí Evropy je od začátku devadesátých let minulého století zasahována zvýšeným výskytem extrémních povodní, které neměly v předcházejících 50 až 100 letech obdoby. Reakcí prakticky ve všech státech bylo zpracování strategií prevence před povodněmi s cílem omezit především ztráty na životech a materiální škody, které silně zasáhly do hospodaření řady postižených regionů a zemí.

Po prvních extrémních povodních v r. 1997 a 1998 byla vypracována Strategie prevence před povodněmi pro území České republiky, kterou schválila vláda svým usnesením č. 382 za dne 19. dubna 2000 (dále jen „Strategie“).

Aktualizace Strategie byla provedena v roce 2006 v rámci zpracování a schválení Plánu hlavních povodí České republiky, který je podle vodního zákona strategickým dokumentem vodohospodářské politiky pro období do roku 2027. Naplňuje zejména cíle rámcové směrnice o vodách 2000/60/ES v ochraně vod jako složky životního prostředí. Pro oblast ochrany před povodněmi a dalšími škodlivými účinky vod stanovil cíle opatření k jejich naplnění. Pro období do roku 2015 jsou opatření specifikována v osmi plánech oblastí povodí schválených do konce roku 2009 podle územní působnosti jednotlivými kraji.

V roce 2007 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. října 2007 o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik, podle které musí členské státy zpracovat první plány pro zvládání povodňových rizik do 22. prosince 2015.

Předložená Koncepce řešení problematiky ochrany před povodněmi v České republice s využitím technických a přírodě blízkých opatření (dále jen „Koncepce“) je zpracována na základě usnesení vlády ze dne 15. března 2010 č. 204, které ukládá promítnout do této Koncepce vládou přijaté zásady.

Cílem Koncepce je s ohledem na udržitelný rozvoj společnosti a zájmy ochrany přírody a krajiny vyhodnotit a zvládat povodňová rizika v souladu se směrnicí 2007/60/ES a v souladu s cíli směrnice 2000/60/ES na základě:

- zhodnocení současného platného legislativního prostředí
- zhodnocení stavu realizace současných programů,
- cílů a opatření stanovených v rámci procesu plánování v oblasti vod pro období 2010 – 2015 a pro dlouhodobý výhled ve smyslu zajištění systémového přístupu a
- potřeb finančních zdrojů po roce 2013.

2. Východiska

2.1. Úvod

Na území České republiky dochází k rozlivu vody mimo koryta vodních toků při povodňových situacích s 1% pravděpodobností výskytu (tzv. stoletá voda) na celkové ploše 2 481,9 km² území v okolí vodních toků, z toho plocha 1 303,4 km² je nějakým způsobem chráněna na častěji se vyskytující povodně.

Pro vznik povodní v podmínkách České republiky jsou v naprosté většině případů rozhodující meteorologické příčinné jevy, jejichž důsledky se projeví přímo na území státu. Povodně přicházející ze sousedních států se mohou vyskytovat ve významnějším rozsahu pouze na Dyji a částečně na horní Lužnici. Významné je i je ohrožení území České republiky v důsledku povodňových situací na Ohři přítoky z území Německa a na Olši a Stěnavě přítoky z Polska.

Vedle meteorologických jevů je pro povodňové situace druhým hlavním určujícím faktorem i způsob využití a nakládání s pozemky v jednotlivých povodích.

Povodně jsou přirozenou součástí koloběhu vody v krajině. Základní druhy povodní, kterými je ohroženo území České republiky, jejich výskyt a přehled povodňových škod a ztrát na lidských životech od roku 1997 jsou uvedeny v příloze č. 1 k tomuto materiálu.

2.2. Právní předpisy České republiky a Evropských společenství

Předložená koncepce je zaměřena na preventivní opatření, kterými lze jejich negativní dopady zmírnit, nikoli však zcela odstranit; protože jde ale o součást zvládnání povodňových rizik, je nutno vycházet také z opatření při povodni a bezprostředně po povodni.

Základním legislativním dokumentem pro řízení ochrany před povodněmi se stal zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, který řeší opatření k předcházení a zamezení škod při povodních, vymezuje povodňové orgány a ostatní účastníky ochrany před povodněmi a jejich povinnosti. Statut Ústřední povodňové komise byl přijat usnesením vlády ze dne 10. října 2001 č. 1032.

Postup a odpovědnost při záchranných pracích jsou stanoveny v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a zákoně č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení.

Odstraňování povodňových škod a možnost jejich financování bylo zakotveno v zákoně č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a navazující prováděcí vyhláše č. 186/2002 Sb.

K finančnímu zajištění byly přijaty zákon č. 574/2002 Sb., o přijetí rámcového úvěru Českou republikou od Evropské investiční banky na financování odstranění povodňových škod z roku 2002, v návaznosti na vládou schválené Záměry tvorby programů prevence před povodněmi (usnesením č. 897/2000) zákon č. 123/2002 Sb., o přijetí úvěru Českou republikou od Evropské investiční banky na financování investičních potřeb souvisejících s prováděním projektu Podpora investičních opatření na ochranu před povodněmi v České republice v rámci Programu prevence před povodněmi (I. etapa 2002-2007). Pro II. etapu 2007-2013 byl přijat zákon č. 572/2006 Sb., o přijetí úvěru Českou republikou od Evropské investiční banky na financování protipovodňových opatření (pro programy Podpora prevence před povodněmi II a Podpora obnovy, odbahnění a rekonstrukce rybníků a výstavby vodních nádrží.

Usnadnění realizace preventivních protipovodňových opatření umožňuje novela zákona o vodách zákonem č. 181/2008 Sb., který vedle vyvlastňovacího titulu práv k pozemkům

a stavbám, potřebným pro uskutečnění veřejně prospěšných staveb na ochranu před povodněmi (§ 55a), zprůchodňuje budování řízených rozlivů povodní v suchých nádržích – poldrech (§ 68) tím, že v nich umožňuje zachovat zemědělské hospodaření a garantuje náhradu škod na úrodě případně na půdě při řízeném zaplavení. Postup při zjišťování a uplatňování náhrady škody a postupu při určení její výše v územích určených k řízeným rozlivům povodní je upraven nařízením vlády č. 203/2009 Sb.

Možnost uplatnění vyvlastňovacího titulu je také obsažena v zákonu č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, v platném znění, kde lze podle §170 odst.1b) odejmout nebo omezit práva k pozemkům a stavbám za účelem veřejně prospěšného opatření nestavební povahy ke snižování ohrožení území povodněmi.

Prevence před povodněmi byla zahrnuta do systému plánování v oblasti vod podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách. Podle § 24 jsou cíle a opatření v ochraně před povodněmi a dalšími škodlivými účinky vod součástí Plánu hlavních povodí České republiky, schváleného usnesením vlády ze dne 23. května 2007 č. 562. Závazné části Plánu hlavních povodí České republiky byly vyhlášeny nařízením vlády č. 262/2007 Sb.

V rámci legislativy ES byla přijata Rámcová směrnice o vodách (2000/60/ES) ustanovující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky, jejíž účelem je mimo jiné přispět ke zmírnění účinků povodní.

V návaznosti na Rámcovou směrnici o vodách byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. října 2007 o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik, která byla transponována novelou zákona o vodách č. 150/2010 Sb. Účelem této směrnice je stanovit rámec pro vyhodnocování a zvládání povodňových rizik s cílem snížit nepříznivé účinky na lidské zdraví, životní prostředí, kulturní dědictví a hospodářskou činnost, které souvisejí s povodněmi. Nástrojem k dosažení zmírnění možných nepříznivých účinků povodní jsou pro oblasti s významným povodňovým rizikem plány pro zvládání povodňových rizik, které vycházejí z map povodňového nebezpečí a map povodňových rizik. Plány pro zvládání povodňových rizik mají být přijaty do 22. prosince 2015 a mají zohlednit důležitá hlediska, jako jsou náklady a přínosy, rozsah a průběh povodní a oblasti s potenciálem zadržet povodně, například přirozená záplavová území, environmentální cíle Směrnice 2000/60/ES, hospodaření s půdou a s vodními zdroji, územní plánování, využití území, ochrana přírody, lodní doprava a přístavní infrastruktura.

V rámci legislativy ES je dále z hlediska ochrany půdy proti vodní erozi a sekundárně tak i z hlediska prevence ochrany před povodněmi významná tzv. nitratová směrnice (91/676/EHS) pro ochranu vod před znečištěním dusičnany ze zemědělství.

V současné době je problematika eroze půdy částečně řešena také standardy Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC). Tyto standardy individuálně definují členské státy EU na základě rámce stanoveného v příloze č. III nařízení Rady (ES) 73/2009. Od 1. 1. 2010 je v ČR uplatňováno 10 standardů GAEC, z nichž jsou protierozní ochraně půdy přímo věnovány dva z nich - GAEC 1 (opatření na ochranu půdy na svažitéch pozemcích nad 7°) a GAEC 2 (zásady pěstování určitých plodin na silně erozně ohrožených pozemcích), nepřímo dalších 5 standardů. Vzhledem k tomu, že hospodaření v souladu se standardy GAEC je jednou z podmínek poskytnutí plné výše přímých plateb, některých podpor z osy II Programu rozvoje venkova a některých podpor společné organizace trhu s vínem, lze konstatovat, že systém kontrol podmíněnosti (Cross Compliance) přispívá k řešení problematiky protierozní ochrany půdy a tím nepřímo k prevenci proti povodním.

Z hlediska Programu rozvoje venkova je rozhodující nařízení Rady 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

V rámci legislativy ČR byla problematika ochrany půdy proti vodní erozi promítnuta do nařízení vlády č. 103/2003 Sb., pro stanovení zranitelných oblastí a používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech, nařízení vlády č. 75/2007 Sb., pro platby v rámci méně příznivých oblastí (LFA) a pro platby v rámci oblastí Natura 2000 na zemědělské půdě, nařízení vlády č. 79/2007 Sb., pro agroenvironmentální opatření (AEO), nařízení vlády č. 239/2007 Sb., pro zalesňování zemědělské půdy v rámci PRV, nařízení vlády č. 147/2008 Sb., pro zachování hospodářského souboru lesního porostu v rámci opatření Natura 2000 v lesích, a pro zlepšování druhové skladby lesních porostů v rámci lesnicko-environmentálních plateb. Dále bylo přijato nařízení vlády č. 53/2009 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotací na lesnicko-environmentální opatření.

Nařízení vlády č. 479/2009 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor, upravuje některé podmínky pro poskytování přímých podpor, některých podpor v rámci společné organizace trhu s vínem a některých podpor Programu rozvoje venkova a v Příloze 3 vymezuje podmínky Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC). Nařízení vlády č. 480/2009 Sb., souhrnně upravuje změny některých nařízení vlády v souvislosti s nařízením vlády č. 479/2009 Sb.

Nařízení vlády č. 335/2009 Sb., o stanovení druhů krajinných prvků definuje 6 druhů krajinných prvků, z nichž mez, terasu a travnatou údolnici označuje jako útvary ke snížení nebezpečí vodní eroze.

Provádění pozemkových úprav je zakotveno v zákoně č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úradech a ve vyhlášce č. 545/2002 Sb., o postupu při provádění pozemkových úprav a náležitostech návrhu pozemkových úprav. Součástí návrhů pozemkových úprav jsou plány společných zařízení, v rámci kterých se mimo jiné realizují i vodohospodářská a protierozní opatření.

2.3. Přijaté strategie a koncepce

Soupis přijatých strategií a koncepcí, podle kterých se od roku 2000 postupuje je uveden v příloze č. 3 k tomuto materiálu. Jsou popsány:

- Strategie prevence před povodněmi pro území České republiky,
- Plán hlavních povodí České republiky (PHP ČR),
- Politika územního rozvoje České republiky (PÚR ČR),
- Strategie udržitelného rozvoje České republiky,
- Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR.

2.4. Realizace opatření

Opatření v působnosti Ministerstva zemědělství

Vodní hospodářství

V letech 2002 – 2007 byl realizován Program 229 060 Prevence před povodněmi s náklady ve výši 4,043 mld. Kč, zaměřený především na povodí zasažená povodněmi do roku 2000, tedy na povodí řek Moravy, Odry a horního Labe. Hlavním cílem bylo zvýšení možností retence vody v území, zvýšení kapacity koryt vodních toků v kritických úsecích (zejména v oblastech zástavby) včetně úprav koryt bystřin a exponovaných drobných vodních toků. V této etapě bylo realizováno 435 akcí a bylo ochráněno více než 200 tis. obyvatel a majetek v hodnotě 245 mld. Kč. Dále bylo vynaloženo 1,747 mld. Kč v rámci Programu 229 210

Obnova, odbahnění a rekonstrukce rybníků a vodních nádrží ke zlepšení rybníčního fondu a posílení jeho vodohospodářských i mimoprodukčních funkcí s důrazem na jejich protipovodňový význam (obnovou a rekonstrukcí těles hrází a jejich funkčních objektů a obnovou retenčních prostorů nádrží odtěžením sedimentů), kdy bylo realizováno cca 230 akcí.

Od roku 2007 se realizuje (po úpravě v květnu 2010) v plánovaném objemu 11,5 mld. Kč do konce roku 2013 Program 129 120 Podpora prevence před povodněmi II) v podprogramech tematicky zaměřených na podporu protipovodňových opatření s retencí, protipovodňových opatření podél vodních toků, zvyšování bezpečnosti vodních děl, vymezení záplavových území a studií odtokových poměrů. Hlavním cílem je další snižování úrovně ohrožení v záplavových územích, která byla nejvíce postižena povodní v roce 2002. V květnu 2010 byl program rozšířen o podprogram podporující zadržování vody v suchých nádržích na drobných vodních tocích, který by měl umožnit obcím snižování rizika povodní z přívalových srážek na drobných vodních tocích. Dále se realizuje v upraveném rozsahu 3,2 mld. Kč a prodloužení do konce roku 2013 Program 129 130 Podpora obnovy, odbahnění a rekonstrukce rybníků a výstavby vodních nádrží, který navázal na I. etapu programu (220 210) a ještě výrazněji akcentuje a podporuje protipovodňové funkce rybníků a malých vodních nádrží a bezpečnost rybníčních hrází a souvisejících objektů a zajištění výstavby nových vodních nádrží, které budou součástí systému protipovodňové ochrany.

Pozemkové úpravy

Řešení a realizace pozemkových úprav přispívá k řešení ochrany před povodněmi uspořádáním vlastnických vztahů k pozemkům, aby umožnily výstavbu protipovodňových staveb a realizaci plánů společných zařízení, v rámci kterých se mimo jiné realizují i vodohospodářská a protierozní opatření.

Financování pozemkových úprav probíhá z několika zdrojů. Ze státního rozpočtu – kapitoly VPS. V letech 2000 – 2009 bylo vyčerpáno cca 6,1 mld. Kč, z toho část na návrhy pozemkových úprav v územích ohrožených povodněmi a realizace vodohospodářských opatření. Ze zdrojů EU + státního rozpočtu je aktuálně čerpáno z Programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 v opatření I.1.4 Pozemkové úpravy, záměru d) realizace plánů společných zařízení pozemkových úprav dle zákona č. 139/2002 Sb. Na toto opatření je pro toto programovací období alokována částka cca 172,3 mil. EUR.

Na realizaci pozemkových úprav zaměřených na protipovodňová opatření byly usnesením č. 1304 ze dne 15. listopadu 2006 vyčleněny prostředky v rozsahu 1 mld. Kč (0,7 mld. Kč z výnosů privatizace a 0,3 mld. Kč ze státního rozpočtu). Čerpají se na tyto typy projektů:

- pozemkové úpravy v územích, které požaduje investor (tj. zejména státní podniky Povodí nebo Zemědělská vodohospodářská správa) s ohledem na jím realizované velké vodohospodářské investice;
- pozemkové úpravy v územích, která vyžadují úpravu vodohospodářských poměrů (včetně erozní situace), nacházejících se mimo zájem uvedených investorů,
- realizace konkrétních protipovodňových opatření na základě schváleného plánu společných zařízení,
- zpracování projektové dokumentace pro provedení stavby konkrétního protipovodňového opatření na základě schváleného plánu společných zařízení.

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013 (PRV)

PRV přispívá ke zlepšování stavu životního prostředí a krajiny na zemědělské půdě realizací agroenvironmentálních opatření, opatření podpory hospodaření v méně příznivých oblastech

a opatření Natura 2000. Přímé zacílení na ochranu před povodněmi nemá žádné z opatření osy II Zlepšování životního prostředí a krajiny PRV. Nicméně, velká většina z nich je přímo zaměřena na ochranu půdy proti vodní erozi a tím částečně přispívají i k celkové ochraně před povodněmi a je tedy možné je považovat za účinné nástroje při řešení koncepce ochrany před povodněmi.

Protierozní zacílení mají některá opatření osy II PRV. Na zemědělské půdě se jedná například o zatravňování erozně ohrožené orné půdy v rámci agroenvironmentálních opatření (AEO), včetně ošetřování travních porostů, pěstování meziplodin či využívání metod hospodaření šetrných k životnímu prostředí, a to samozřejmě včetně z hlediska ochrany vodních zdrojů.

Přehled opatření v rámci osy II a čerpání financí za období 2007-2009 je uveden v příloze č. 4 k tomuto materiálu.

Dobrý zemědělský a environmentální stav (GAEC)

Podmínky Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) zajišťují zemědělské hospodaření ve shodě s ochranou životního prostředí. Podmínky GAEC individuálně definují členské státy EU na základě rámce stanoveného v příloze č. III nařízení Rady (ES) č. 73/2009, v 5 tematických okruzích - Eroze půdy, Organické složky půdy, Struktura půdy, Minimální úroveň péče a Ochrana vody a hospodaření s ní. Jejich popis je uveden v příloze č. 5 k tomuto materiálu.

Opatření v působnosti Ministerstva životního prostředí

Program revitalizace říčních systémů

Tento program byl zahájen v roce 1992 a v roce 2008 byl ukončen příjem nových žádostí. V současné době jsou dofinancovávány již pouze schválené projekty a nové nejsou přijímány. Současně se z programu čerpají peníze pro financování projektů zaměřených na odstraňování povodňových škod z roku 2009.

V současné době je aktivní pouze podprogram pro financování projektů zaměřených na odstraňování povodňových škod z roku 2009.

Z programu byla financována opatření typu:

- revitalizace vodního prostředí (revitalizace toků, zakládání a obnova prvků ÚSES vázaných na vodní režim, vodní nádrže, rybí přechody) a
- ČOV a kanalizace.

Celkem bylo od roku 1992 do roku 2009 profinancováno 4,9 mld. Kč.

Operační program Životní prostředí

Tento program je ustanoven na období 2007-2013 a nabízí z evropských fondů (Fond soudržnosti a Evropský fond pro regionální rozvoj) přes 5 mld. EUR. Cílem operačního programu je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí jako základního principu trvale udržitelného rozvoje.

Otázkou povodňové problematiky se zabývá prioritní osa (PO) 1 a 6. Specifickou částí PO 1 je oblast podpory 1.3 Omezování rizika povodní, kde je možné čerpat finanční podporu na zlepšení systému povodňové služby a preventivní povodňové ochrany a eliminaci povodňových průtoků systémem přírodě blízkých protipovodňových opatření. V PO 6 je problematika povodní řešena v oblasti podpory 6.4 Optimalizace vodního režimu krajiny, kde

je možné čerpat finanční podporu na realizaci opatření příznivých z hlediska krajinné a ekosystémové diverzity vedoucí ke zvyšování retenční schopnosti krajiny, ochraně a obnově přirozených odtokových poměrů a k omezení vzniku rizikových situací, zejména povodní a realizaci opatření k ochraně proti vodní a větrné erozi a k omezení negativních důsledků povrchového odtoku vody.

Pro oblast podpory 1.3 bylo vyčleněno cca 250 mil. EUR, resp. přes 6,6 mld. Kč. Ke dni 4.6.2010 bylo podáno 113 žádostí o dotaci z Fondu soudržnosti ve výši přes 1,17 mld. Kč, z toho bylo k tomuto datu schváleno 91 žádostí se schválenou dotací z EU ve výši přes 879 mil. Kč. Na v současnosti končící 20. výzvu byla alokována 1 mld. Kč. Disponibilní prostředky k datu 4.6.2010 v oblasti 1.3 činí přes 4,5 mld. Kč (z prostředků EU, bez příspěvku SFŽP). Výše schválené dotace (příspěvku) ze SFŽP je přes 48,6 mil. Kč.

V oblasti podpory 6.4 bylo vyčleněno cca 225 mil. EUR, resp. cca 6 mld. Kč. Ke dni 4.6.2010 bylo podáno 1 502 žádostí o dotaci z ERDF ve výši přes 7,76 mld. Kč, z toho bylo k tomuto datu schváleno 637 žádostí se schválenou dotací z EU ve výši přes 3,31 mld. Kč. Na v současnosti končící 20. výzvu bylo alokováno 600 mil. Kč. Disponibilní prostředky k datu 4.6.2010 v oblasti 6.4 činí přes 1,88 mld. Kč (z prostředků EU, bez příspěvku SFŽP). Výše schválené dotace ze SFŽP činí 332,3 mil. Kč.

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) je národní dotační program MŽP (115 160) na období 2009 – 2018 podporující investiční i neinvestiční záměry realizující adaptační opatření zmírňující dopady klimatické změny na vodní, lesní i mimolesní ekosystémy, podporuje realizaci opatření ve zvláště chráněných územích, ptačích oblastech, vyplývající ze záchranných programů a programů péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů.

Celková potřeba finančních prostředků podprogramu 115 164 Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na vodní ekosystémy do roku 2018 je vyčíslena v dokumentaci programu 115 160 ve výši cca 737 mil. Kč, přičemž na roky 2010-2014 jsou vyčleněny 2 mil. Kč a na roky 2015-2018 celkem 735 mil. Kč. Alokace finančních prostředků podprogramu 115 165 Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na nelesní ekosystémy do roku 2018 je celkem 439 mil. Kč a podprogramu 115 166 Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na lesní ekosystémy celkem 274 mil. Kč; oba tyto podprogramy zároveň zlepšují protierozní a protipovodňovou ochranu.

2.5. SWOT analýza

<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Přijetí Strategie ochrany před povodněmi • Institucionální zabezpečení řízení ochrany před povodněmi • Vymezení záplavových území • Fungující předpovědní a hlášená služba včetně využívání informačních systémů a internetu veřejností • Široká nabídka prvků povodňové ochrany a znalost jejich použití 	<ul style="list-style-type: none"> • Neochota chráněných subjektů podílet se na opatřeních nadmístního nebo neregionálního charakteru • Krátkodobá „paměť“ společnosti o důsledku konkrétní povodně • Nevhodná urbanizace záplavových území a nedůsledné uplatňování zákazu staveb resp. jejich přizpůsobení se v záplavových územích a jejich aktivních zónách • Pomalá realizace pozemkových úprav

<ul style="list-style-type: none"> • Nabídka dotačních titulů pro návrhy opatření do roku 2013 • Realizace významných protipovodňových opatření Standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) 	<ul style="list-style-type: none"> • Snížená přirozená retenční schopnost krajiny • Zvýšená vodní eroze • Antropogenní poškození a degradace půd • Vysoký podíl zornění zemědělské půdy a její nevhodná fragmentace • Stav morfologie vodních toků • Nedostatečná zabezpečenost ochrany měst a obcí před povodněmi • Nízké využívání přírodě blízkých opatření • Nedostatečné posuzování variant možných řešení v uceleném povodí s výběrem komplexního řešení • Nekomplexní posuzování aktivit v povodí • Velký podíl zpevněných ploch v povodích vlivem urbanizace
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Chápat povodně jako přírodní jev a vedle opatření ke snížení rizika jejich nepříznivých účinků hledat jejich využití jako zdroje vody • Projednávání koncepcí a návrhů opatření s veřejností ke zvýšení uvědomění potřeby realizace preventivních protipovodňových opatření • Využití zpětné vazby z dosud realizovaných opatření pro zvýšení efektivity nových návrhů • Zlepšení legislativních, organizačních a ekonomických nástrojů pro získání potřebných pozemků k realizaci opatření • Systémové řešení plánů pro zvládnutí povodňových rizik • Systémové řešení finančních zdrojů pro realizaci záměrů • Rychlejší řešení komplexních pozemkových úprav • Podpora takových preventivních protipovodňových opatření, která budou mít další pozitivní efekty na jevy spojené se změnou klimatu • Řešit problematiku nakládání se srážkovými vodami v urbanizovaných územích • Úprava legislativy s cílem otevření správy povodí efektivnějšímu působení v ploše povodí • Podpora výzkumu v oboru extrémních hydrologických jevů 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek rezerv státní půdy pro realizaci komplexních pozemkových úprav a staveb protipovodňových opatření • Nedostatek finančních zdrojů pro financování projektů po roce 2013 • Neochota zainteresovaných stran (státu, měst a obcí, podnikatelských subjektů a občanů) vyřešit podíl na spolufinancování protipovodňových opatření • Obtížnost vyřešit koordinaci protipovodňových opatření s environmentálními cíli rámcové směrnice o vodách • Naplnění pesimistického průběhu předpokládané klimatické změny

3. Koncepce řešení problematiky ochrany před povodněmi v České republice s využitím technických a přírodě blízkých opatření v období po roce 2013

3.1. Hlavní principy

Na základě provedených analýz současného stavu ochrany před povodněmi, realizace programů podpory prevence před povodněmi, požadavků směrnice 2007/60/ES a s přihlédnutím k možným dopadům klimatické změny, jsou rámcové cíle stanovené v Plánu hlavních povodí České republiky pro prevenci před povodněmi a před dalšími škodlivými účinky vod nadále platné:

Snížit ohrožení obyvatel nebezpečnými účinky povodní a omezit ohrožení majetku, kulturních a historických hodnot při prioritním uplatňování principu prevence.

Postupně se připravit a přizpůsobit předpokládané změně klimatu vhodnými adaptačními opatřeními a omezit negativní důsledky nadměrné vodní eroze z plošného odtoku vody.

S ohledem na SWOT analýzu je možno doplnit hlavní principy řešení pro další období

Změnit přístup k povodním; na povodně pohlížet nejen z hlediska zvládnutí povodňových rizik a neškodného odvedení velkých vod, ale také z hlediska využitelného zdroje vody pro zvládnutí jejího nedostatku, tzn. řešit problematiku povodní a sucha komplexně v rámci ucelených povodí s maximální snahou o zadržování vody v krajině formou optimalizace její struktury a jejího využívání a uplatňování efektivních přírodě blízkých i technických opatření.

Uplatnit princip „uživatel platí“ (tj. subjekty chráněné před povodňovými riziky) - nalézt vhodnou formu jejich spoluúčasti na investičních a provozních nákladech ochranných opatření a navrhnout systém pojištění proti rizikům povodňových škod.

Návrhy opatření vyplývající ze SWOT analýzy jsou uplatněny v dále popsanych úkolech.

3.2. Opatření k naplnění cílů prevence před povodněmi

A. Vymezení zájmových oblastí a jejich povodí

Pro vymezení oblastí, u nichž existují potenciálně významná povodňová rizika, nebo výskyt povodní v nich lze považovat za pravděpodobný bude postupováno podle směrnice 2007/60/ES a budou využity analýzy provedené v prvních plánech oblastí povodí. V povodích těchto oblastí budou následně stanovena zdrojová území s vysokými specifickými odtoky vody včetně jeho urychleného odtoku, území s významným erozním smyvem, území s potenciální retenční kapacitou, a urbanizovaná území s nevyhovujícím nakládáním se srážkovými vodami. V příloze č. 2 k tomuto materiálu jsou výsledky z 1. etapy vyhodnocení příslušných oblastí.

Úkol A/1	Metodicky vést úřady územního plánování, aby vymezovaly zastavitelné plochy mimo záplavová území, a stavební úřady, aby nepovolovaly stavby v záplavových územích
Zajistí	MMR
Termín	průběžně

Úkol A/2	Vymezit oblasti s významným povodňovým rizikem
Zajistí	MŽP
Termín	12/2011

Úkol A/3	Stanovit pro vymezené oblasti ad A/2 a jejich povodí zdrojová území s vysokými specifickými odtoky vody včetně jeho urychleného odtoku, území s významným erozním smyvem, a území s potenciální retenční kapacitou, včetně kvantifikace retenčního potenciálu
Zajistí	MŽP, MZe
Termín	12/2012

Úkol A/4	Stanovit urbanizovaná území v rámci oblastí vymezených ad A/2 a jejich povodí a analyzovat je z hlediska vhodného nakládání se srážkovými vodami
Zajistí	MZe, MMR, MŽP
Termín	12/2012

Úkol A/5	Zpracovat analýzu provedení odvodnění lesních pozemků a navrhnout případné návrhy na odstranění jeho nepříznivého povodňového účinku
Zajistí	MŽP
Termín	12/2013

Úkol A/6	Zpracovat pro vymezené oblasti ad A/2 mapy povodňového nebezpečí a mapy povodňových rizik
Zajistí	MŽP
Termín	12/2013

B. Uplatnění podpor v zájmových oblastech

Ve stávajícím systému podpor do roku 2013 je účelné v zájmových oblastech přednostně řešit pozemkové úpravy, v rámci kterých se mimo jiné realizují i vodohospodářská a protierozní opatření sloužící k ochraně před povodněmi.

Pro období po roce 2013 v rámci přípravy opatření a dotačních titulů je třeba zohlednit efekty AEO a podmínek GAEC a přírodě blízkých opatření pro ochranu před povodněmi a za tím účelem přednostně podporovat v zájmových oblastech AEO, která přímo či nepřímo chrání půdu před vodní erozí a tím i sekundárně přispívají k ochraně před povodněmi a zvyšují retenci vody v krajině, navrhnout jejich úpravy nebo nové programy s ohledem na zvýšení vsakování vody a snížení vodní eroze.

Úkol B/1	Upravit priority pro výběr příjemců finančních podpor MŽP ve vymezených územích A/3, A/4 s efektem pro povodňovou ochranu a optimalizaci vodního režimu krajiny
Zajistí	MŽP
Termín	Průběžně

Úkol B/2	Uplatnit pro zájmová území ad A/3 přednostní řešení pozemkových úprav
Zajistí	MZe
Termín	Průběžně od roku 2013

Úkol B/3	V rámci příprav podpor po roce 2013 zvýšit zaměření environmentálních podpor rozvoje venkova na zatravňování nejzranitelnějších lokalit, zavést další tituly např. cíleného zatravňování, opatření pro pěstování rychle rostoucích dřevin (RRD) pro energetické využití podél vodních toků v širším pásu údolní nivy i na stávající orné půdě, posílení nástrojů prosazujících povinnost
----------	--

	protierozních opatření na ohrožených plochách a zvýšení vsakování vody a řešit priority pro výběr příjemců podpor v zájmových územích s efektem pro povodňovou ochranu
Zajistí	MZe, MŽP
Termín	12/2012

C. Příprava ekonomických, organizačních a legislativních nástrojů

Smyslem je připravit ekonomické a legislativní prostředí pro zajištění realizace přírodě blízkých a technických protipovodňových opatření v rámci plánů pro zvládání povodňových rizik nebo plánů povodí po roce 2015. Základem bude vytvořit návrhy, které budou založeny na diverzifikaci finančních zdrojů s maximální snahou jejich nezávislosti na státním rozpočtu. V té souvislosti bude nutné prozkoumat možnosti valorizace poplatků za odběry vod a vypouštění odpadních vod, nalézt vhodnou formu spoluúčasti ohrožených subjektů před povodňovými riziky a prozkoumat možnosti pojištění proti rizikům povodňových škod. Velkou úlohu hrají také organizační nástroje; zejména nástroje, které umožní zajistit dostatečné množství státní půdy pro realizaci nebo směnu a pozemkové úpravy.

Úkol C/1	Analyzovat možnosti financování protipovodňových opatření mimo státní rozpočet a vhodného způsobu, jak soustředit finanční prostředky pro tyto účely.
Zajistí	MZe, MŽP, MF
Termín	12/2011

Úkol C/2	Zajištění dostatečného množství státní půdy pro realizace protipovodňových opatření včetně pozemkových úprav s vodohospodářskými a protierozními opatřeními.
Zajistí	MZe, MŽP, MF
Termín	12/2011

Úkol C/3	Analyzovat možnosti zpoplatnění energetického potenciálu při zohlednění potřeby podporovat rozvoj alternativních zdrojů.
Zajistí	MZe, MPO, MŽP
Termín	12/2011

Úkol C/4	Analyzovat problematiku finanční spoluúčasti přímo chráněných subjektů, obcí, krajů a státu na investičních a provozních nákladech ochranných opatření a navrhnout úměrný finanční podíl ohrožených subjektů na provozních nákladech ochranných opatření.
Zajistí	MŽP, MZe, MF
Termín	12/2012

Úkol C/5	Vytvořit motivační nástroje pro snížení existující urbanizace na území vymezeném v rámci plnění úkolů A/2 a A/6.
Zajistí	MMR, MŽP
Termín	12/2012

Úkol C/6	Analyzovat problematiku pojištění proti rizikům povodňových škod a navrhnout záměr povinného a regulovaného systému pojištění jako stimulačního nástroje pro chování subjektů v rizikových územích.
Zajistí	MZe, MŽP, MF
Termín	12/2012

Úkol C/7	Přípravit věcný záměr novely zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, který zavede ekonomické nástroje pro posílení finančních zdrojů na ochranu před povodněmi (na základě výsledků úkolů C/1, C/3 a C/4)
Zajistí	MZe, MŽP
Termín	12/2012

Úkol C/8	<p>Vypracovat návrh postupu pro odstranění současných legislativních úskalí, a dalších problémů řešení a realizaci protipovodňových opatření</p> <ul style="list-style-type: none"> - zpracovat metodiku řešení střetu zájmu umístění stavby protipovodňového opatření se zájmy ochrany přírody a krajiny (kompromisních variant a objektivního hodnocení obou veřejných zájmů), - v návaznosti na využití § 55a vodního zákona řešit odkladný účinek soudního sporu (soud může řešit způsob a výši náhrady, neměl by však blokovat vstup na pozemek a zahájení stavby – obdobný princip je uplatňován např. v Německu), - novelou zákona o vodách považovat stavby ke zlepšení morfologie vodních toků, např. revitalizace údolních niv, za stavby veřejně prospěšné na ochranu před povodněmi (obdobně jako území určená k řízeným rozlivům povodní). Návazně cenovým výměrem Ministerstva financí řešit i ceny za výkup nemovitostí, případně získání práv k nemovitostem, které jsou dotčeny těmito stavbami. - uplatnit, aby pozemkové úpravy povinně obsahovaly vyhodnocení změn odtokových parametrů z daného území, jako podklad pro navazující studie odtokových poměrů.
Zajistí	MZe a MŽP
Termín	12/2012

D. Preventivní protipovodňová strukturální opatření

V rámci zpracování návrhů plánů pro zvládnutí povodňových rizik a plánů povodí se zabývat všemi aspekty zvládnutí povodňových situací v uceleném povodí a hledat vhodnou kombinaci technických a přírodních opatření v krajině zvyšující přirozenou akumulaci a retardaci vody v území a opatření ovlivňujících průtoky a objemy povodňových vln, včetně umělé akumulace vody pro její pozdější využití. Efektivní návrhy opatření zajišťovat na základě kvalitních podkladů a optimalizace variant koncepcí řešení povodňové ochrany s uplatňováním rizikové analýzy, analýzy nákladů a užitků. Přitom dbát na možnost jejich uplatnění jako adaptačních opatření vůči klimatické změně.

Při zpracování komplexního řešení návrhů protipovodňových opatření v rámci uceleného povodí se bude postupovat v těchto krocích:

1. Stanovení území s naléhavostí řešení povodňové ochrany (A/2, A/3) – na základě analýzy území vymezit dílčí povodí z hlediska naléhavosti řešení protipovodňové ochrany. Základem pro toto stanovení budou definované oblasti s významným povodňovým rizikem doplněné o oblasti s potenciální retenční kapacitou a s významným erozním smyvem,
2. Vytvoření metodiky pro navrhování komplexního řešení s využitím technických a přírodě blízkých opatření; metodika by měla skloubit oba typy opatření, způsob jejich navrhování, hodnocení jejich efektivnosti a účinnosti. Metodika návrhů opatření by měla také zohledňovat dopady klimatické změny a zájmy ochrany přírody D/1, D/2 a zároveň zohledňovat možné úpravy funkcí stávajících vodních děl (jejich zásobní a ochranné funkce vč. příslušných manipulačních řádů),
3. Pro území s naléhavostí řešení povodňové ochrany vypracovat varianty komplexního řešení D/3,
4. Zpracování plánů pro zvládnutí povodňových rizik a opatření v plánech povodí a jejich projednání s veřejností D/4 a D/5.

Úkol D/1	Zpracovat analýzu dosud realizovaných opatření a navrhnout novou metodiku návrhů preventivních protipovodňových strukturálních opatření a jejich posuzování
Zajistí	MŽP a MZe
Termín	12/2012

Úkol D/2	Zpracovat návrh přístupu pro zohlednění možných dopadů klimatické změny a potřebě řešit problematiku povodní a sucha komplexně při navrhování parametrů protipovodňových opatření a standardů protipovodňové ochrany
Zajistí	MŽP, MZe
Termín	12/2012

Úkol D/3	Zpracovat pro vymezená povodí v rámci studií odtokových poměrů návrhy variant komplexního řešení s využitím technických a přírodě blízkých opatření povodňových rizik
Zajistí	MŽP, MZe
Termín	06/2014

Úkol D/4	Zpracovat návrhy plánů pro zvládnutí povodňových rizik a předložit je k diskusi veřejnosti
Zajistí	MŽP, MZe
Termín	12/2014

Úkol D/5	Zpracování konečných plánů pro zvládnutí povodňových rizik a jejich schválení
Zajistí	MŽP, MZe
Termín	12/2015

E. Příprava informačních nástrojů pro komunikaci s veřejností

Na základě současné nízké úrovně informovanosti veřejnosti o opatřeních zajišťující povodňovou ochranu, o jejich účelu, významu a fungování je nutné připravit strategii pro naplnění rámcového programu opatření v Plánu hlavních povodí České republiky, kde je

definován úkol věnovat z úrovně ústředních vodoprávních úřadů ve spolupráci s kraji soustavnou pozornost informování a osvětě veřejnosti. Jde především o zajištění informovanosti veřejnost včetně informovanosti školní mládeže o příčinách povodní, principech minimalizace škod, významu a možnostech retence vody v krajině a dalších opatřeních povodňové prevence a to formou přípravy účelově zaměřených pořadů a písemných sdělení pro sdělovací prostředky, konferencí a seminářů, zejména orientovaných na popularizaci účelu a způsobu fungování systémů řízení ve vodním hospodářství a pro ochranu před povodněmi.

Úkol E/1	Zpracovat komunikační strategii zaměřenou na osvětovou, vzdělávací činnost a komunikaci s veřejností
Zajistí	MŽP, MZe
Termín	6/2011

F. Podpora výzkumu v oboru extrémních hydrologických jevů

Podpora výzkumu v této oblasti je nutná s ohledem na zpřesňování nejistot plynoucích z možné změny klimatu v budoucnosti. Proto pro přípravu adaptačních opatření je třeba kvantifikovat očekávané jevy. Využít k tomu aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací, který je podle zákona č. 130/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů podporován Technologickou agenturou České republiky, zejména v rámci schváleného programu ALFA a připravovaných programů BETA a OMEGA.

Úkol F/1	Iniciovat výběr výzkumných témat v rámci programů Technologické agentury České republiky zejména v oblastech hodnocení povodňového rizika, výzkumu ochrany před přívalovými srážkami, stanovení návrhových charakteristik povodní, možností ovlivnění retenční schopnosti krajiny, hodnocení účinků řízených a přirozených rozlivů a ovlivnění povodňového režimu antropogenními vlivy a klimatickými změnami a v oblasti ochrany obyvatelstva, měst a obcí před účinky povodní, prevence a řešení krizových stavů, varovné a hlásné služby a fungování integrovaného záchranného systému
Zajistí	MŽP, MZe, MV
Termín	Průběžně

3.3. Finanční strategie

Preventivní opatření pro ochranu před povodněmi je nejefektivnější formou ochrany. V rozmezí let 1997-2009 došlo celkově v důsledku povodní k nebyvalým ztrátám na životech (112 životů) a na majetku (159 mld. Kč). Po realizaci I. etapy Programu prevence před povodněmi (2002-2007) je patrné, že za 4,2 mld. Kč bylo realizováno 435 protipovodňových opatření, které ochraňují cca 250 tisíc obyvatel a majetek ve výši 245,5 mld. Kč. Z tohoto souhrnu je i bez přihlédnutí k dopadům na osudy dotčených obyvatel zřejmé, že finanční prostředky investované do zlepšení protipovodňové ochrany mohou mít poměrně rychlou a vysokou návratnost ve formě úspor nečekaných výdajů státního rozpočtu.

Současné programy, ze kterých jsou financována preventivní protipovodňová opatření, jsou založeny na evropských finančních zdrojích a tyto ukončí příjem projektů na konci roku 2013.

Na existující programy musí nutně navázat další etapa, systémově orientovaná zejména na protipovodňová opatření v plánech pro zvládání povodňových rizik a plánech povodí. S ohledem na vývoj státního rozpočtu ČR a rovněž následky ekonomické světové krize není

reálné nadále počítat s financováním ze státního rozpočtu. Podobně i splácení půjček od finančních institucí k tíži státního rozpočtu nelze nadále rozšiřovat. Je tedy nezbytné pro zajištění realizace dalších opatření k ochraně státního a veřejného majetku ve veřejném zájmu vytvořit jiné, diverzifikované finanční zdroje.

Finanční nároky a zásady jejich zabezpečení

Po jarních povodních v r. 2006 byl Ministerstvem zemědělství ve spolupráci se správci povodí a vodních toků odhadnut potřebný rozsah nákladů, které by umožnily výrazné zkvalitnění protipovodňových opatření. Odhad se pohybuje okolo 50 mld. Kč (v úrovni cen za investice v roce 2006). Lze konstatovat, že do roku 2013 bude cca 25 mld. Kč (50 %) profinancováno. Časový rámec potřeby finančních zdrojů ve výši 25 mld. Kč se s ohledem na náročnost realizace bude pohybovat ve dvou šestiletých obdobích realizace plánů pro zvládnutí povodňových rizik do roku 2027.

Ministerstvo životního prostředí předpokládá zhruba stejné finanční nároky na zavádění přírodě blízkých opatření pro toto plánovací období do roku 2027 cca 25 mld. Kč.

Tyto nároky představují průměrnou roční potřebu finančních zdrojů v souhrnu ve výši cca 4,2 mld. Kč.

S ohledem na to, že přijatá novela zákona o vodách (květen/2010) nezavedla úpravu ekonomických nástrojů s ohledem na vývoj finanční krize, bude třeba úpravu ekonomiky v oblasti vodního hospodářství během následujících 2 – 3 let navrhnout a přijmout. Půjde především o návrh ekonomických nástrojů k vytvoření finančních zdrojů, kterými bude možné kofinancovat nezbytné náklady na další realizaci protipovodňových opatření.

Z úvah a návrhů na potřebné změny v ekonomice vodního hospodářství, které by generovaly požadované finanční zdroje, vyplývá následující rámec možných nástrojů, které budou případně doplněny po provedení analýz C/3 a C/4:

Změny ve zpoplatnění odběrů podzemních vod

Stávající alokace poplatků za odběr podzemní vody je 50 % pro kraje a 50 % pro Státní fond životního prostředí. Při

- navýšení ceny za 1 m³ odebrané vody na 4, Kč, což generuje výnos cca 1 400 mil. Kč ročně a

rozšíření limitu zpoplatnění odebraného množství již od 1200 m³/rok (dosud se zpoplatňuje od 6000 m³/rok), což generuje cca 100 mil. Kč ročně by bylo celkově soustředěno cca 1,5 mld. Kč ročně. Tuto alokaci lze z 50 % (cca 750 mil. Kč) použít k posílení prevence povodní včetně podstatného posílení využití prostředků alokovaných krajům na tento účel. Zbylou část alokace ve výši 750 mil. Kč stejným dílem rozdělit mezi Státní fond životního prostředí a kraje, tak že budou ve stávající výši zachovány příjmy z tohoto poplatku krajům a Státnímu fondu životního prostředí.

Navýšení plateb za odběry povrchových vod – při zvýšení o 0,50 – 1,00 Kč by bylo možné očekávat výnos 750 – 1 500 mil. Kč ročně.

Při zavedení těchto změn tak lze mimo státní rozpočet soustředit na pokračování programů protipovodňových opatření ročně cca 1,50 – 2,25 mld. Kč. Tato částka byla vyhodnocena s ohledem na dopad na obyvatele jako ještě únosná, neboť uvedené změny v dopadu na zátěž jednotlivých rodin nezvýší stávající úroveň cen vodného, stočného a elektrické energie o více než 7 – 8 %.

Předpokládané souhrnné nároky na podpory jsou však vyšší, bude proto nezbytné rozložit opatření do delšího časového období s tím, že v plánech pro zvládnutí povodňových rizik

a plánech povodí budou muset být stanoveny priority pro upřednostnění ochrany nejrizikovějších lokalit a následně budou realizována prioritně nejefektivnější opatření. Dále bude vhodné v souvislosti s naplňováním směrnice 2007/60/ES o vyhodnocování a zvládnání povodňových rizik průběžně sledovat možnosti financování potřebných protipovodňových opatření z evropských finančních zdrojů po roce 2013.

4. Závěry

Prevence před povodněmi je důležitá součást zvládnání stále častějších povodňových situací vyvolávaných v různých ročních obdobích táním sněhové pokrývky, déletrvajícimi regionálními srážkami nebo přívalovými srážkami.

Realizace protipovodňových opatření je časově a finančně náročná, je ale nejefektivnější formou ochrany.

Současné programy, ze kterých jsou financována preventivní protipovodňová opatření, jsou založeny na evropských finančních zdrojích a prostředcích z veřejných zdrojů s plánovaným zajištěním těchto zdrojů na realizaci do konce roku 2013.

Na existující programy musí nutně navázat další etapa, systémově orientovaná zejména na plány pro zvládnání povodňových rizik, které musí být podle evropské legislativy (směrnice 2007/60/ES) přijaty do 22. prosince 2015 a ke stejnému datu aktualizovány plány povodí (směrnice 2000/60/ES), které budou řešit ochranu před povodněmi komplexním přístupem s využitím technických a přírodně blízkých protipovodňových opatření v ucelených povodích s tím, že se budou prioritně realizovat nejefektivnější opatření pro ochranu nejrizikovějších lokalit.

K zajištění další etapy realizace preventivních protipovodňových opatření jsou v koncepci formulovány hlavní principy, které je nutno uplatňovat a soubor úkolů, které musí jednotlivé subjekty zpracovat, resp. vyřešit. Nejvýznamnější je vytvoření a zajištění diverzifikovaných finančních zdrojů, neboť do budoucna není možné nadále počítat s výrazným financováním ze státního rozpočtu a dále nalézt vhodnou formu spoluúčasti ohrožených subjektů před povodňovými riziky a systému pojištění.

Druhy povodní, jejich výskyt, povodňové škody a ztráty na lidských životech

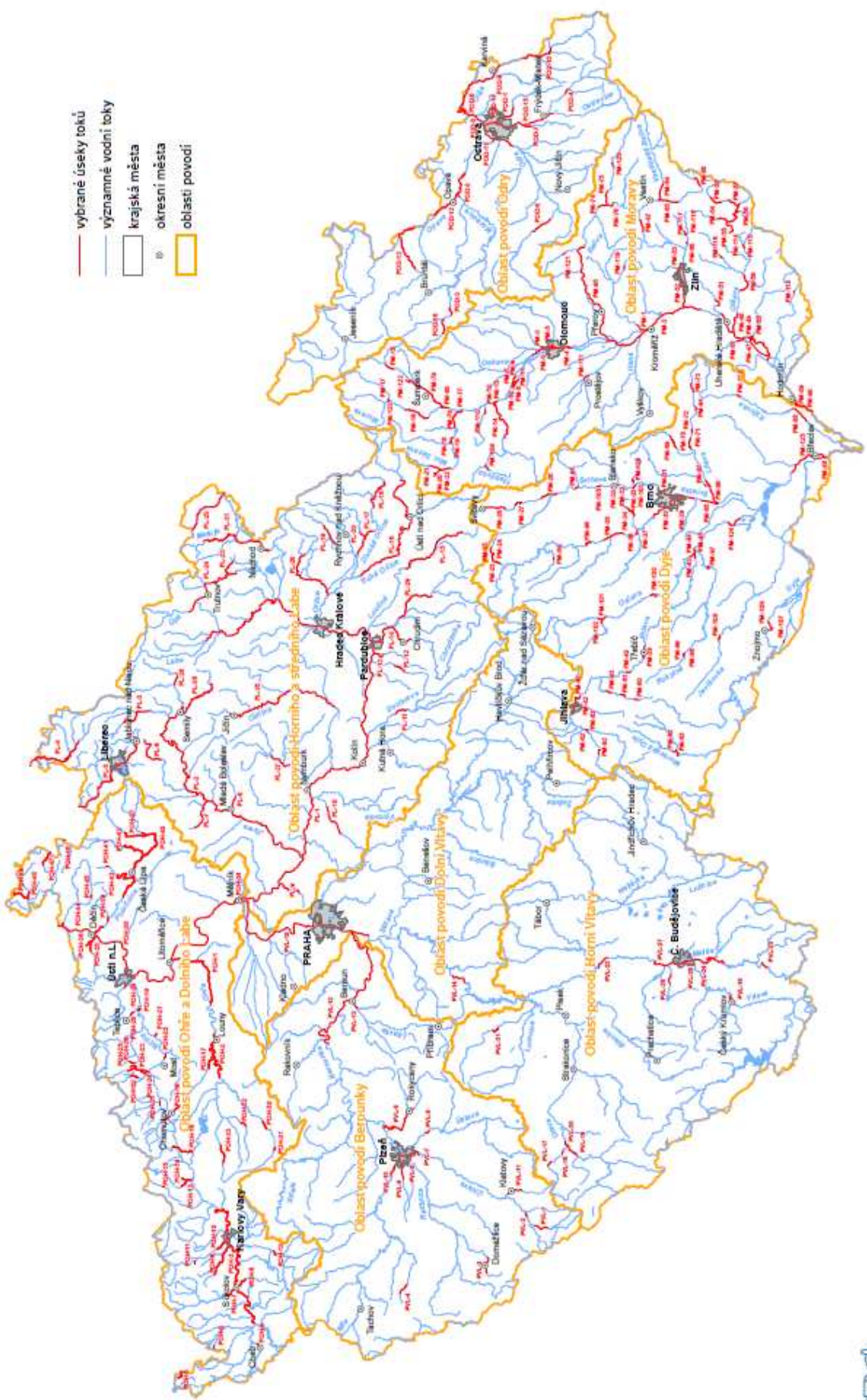
Základní druhy povodní, kterými je ohroženo území České republiky, jsou:

- letní povodně způsobené déletrvajícími regionálními srážkami o velké intenzitě s vysokými úhrny, projevující se výraznými důsledky na středních a větších vodních tocích,
- přívalové povodně způsobené krátkodobými srážkami s velkou intenzitou představují lokální ohrožení, jehož výskyt je možný na celém území státu s možnými katastrofálními důsledky na menších vodních tocích odvodňujících zejména sklonitá území; závažnost ohrožení zvětšuje obtížnost přesnějších předpovědí těchto událostí,
- zimní a jarní povodně způsobené rychlým táním sněhové pokrývky, často v kombinaci s dešťovými srážkami; tyto povodně zasahují nejčastěji podhorské vodní toky a při rozsáhlejších oteplení v kombinaci s dešti zasahují i velké nížinné vodní toky,
- povodně způsobené ledovými jevy na vodních tocích v zimním období způsobené ledovými nápěchy nebo zácpami, které mohou vzniknout na vodních tocích všech kategorií; intenzitu povodně určují kombinace místních podmínek v korytech vodních toků a výskytu příčinných meteorologických jevů (dlouhá mrazová období střídaná teplotními inverzemi nebo prudkým oteplením),
- zvláštní povodně jsou povodně způsobené umělými vlivy, tj. situacemi, které mohou nastat při stavbě nebo provozu vodních děl, při narušení vzdouvacího tělesa, při poruše hradících konstrukcí výpustných zařízení, nebo při řešení kritických situací z hlediska bezpečnosti vodních děl.

Důsledky výskytu extrémních povodí od konce 90 let minulého století dokládá následující přehled povodňových škod a ztrát na lidských životech:

Výskyt povodně/typ	Způsobené škody (mil. Kč)	Počet ztrát na lidských životech
1997 (letní)	62 600	60
1998 (přívalové, letní))	1 800	10
2000 (jarní)	3 800	2
2001 (jarní, letní)	1 000	0
2002 (letní)	75 000	16
2006 (jarní)	6 200	9
2009 (přívalové)	8 500	15
Celkem 1997-2009	159 000	112

Navržené úseky toků v oblastech s významným povodňovým rizikem - 1. etapa

Přijaté strategie a koncepce

Strategie prevence před povodněmi pro území České republiky

Po povodňových katastrofách v letech 1997 a 1998 byla v dubnu 2000 přijata vládou České republiky Strategie ochrany před povodněmi pro území České republiky. Následně usnesením vlády ze dne 13. září 2000 č. 897 k Záměrům tvorby programů prevence před povodněmi byla zahájena příprava a realizace preventivních opatření k ochraně před povodněmi v rámci programového financování.

Při následných mimořádných povodních v letech 2002 a 2006 se opět projeví katastrofální důsledky všech uvedených druhů povodní a získané zkušenosti se staly impulzem k hledání dalších zlepšení ve všech směrech povodňové ochrany.

V dubnu 2006 v souvislosti s přípravou aktualizace Strategie byla proto zpracována analýza plnění a její výsledky byly podkladem pro aktualizovanou strategii v rámci Plánu hlavních povodí České republiky. Strategie sehrála velmi důležitou roli v zastřešení systému prevence před povodněmi a nastartování již konkrétních programů, prostřednictvím kterých dochází k jejímu naplňování.

Plán hlavních povodí České republiky (PHP ČR)

PHP ČR je podle vodního zákona strategickým dokumentem vodohospodářské politiky pro období do roku 2027. Vláda ho přijala usnesením ze dne 23. května 2007 č. 562. Naplňuje zejména cíle rámcové směrnice o vodách 2000/60/ES v ochraně vod jako složky životního prostředí. Pro oblast ochrany před povodněmi a dalšími škodlivými účinky vod stanovil cíle

specifický cíl - zadržování vody v krajině formou optimalizace její struktury a jejího využívání a uplatňování efektivních přírodně blízkých i technických preventivních opatření a

rámcové cíle v ochraně před povodněmi - snížit ohrožení obyvatel nebezpečnými účinky povodní a omezit ohrožení majetku, kulturních a historických hodnot při prioritním uplatnění principu prevence a opatření k jejich naplnění.

Závazné části PHP ČR byly vyhlášeny nařízením vlády č. 262/2007 Sb.

Pro období do roku 2015 jsou opatření pro ochranu před povodněmi specifikována v osmi plánech oblastí povodí Horního a středního Labe, Horní Vltavy, Berounky, Dolní Vltavy, Ohře a Dolního Labe, Odry, Moravy, Dyje, které byly do konce roku 2009 podle územní působnosti schváleny jednotlivými kraji.

Politika územního rozvoje České republiky (PÚR ČR)

Platná PÚR ČR 2008 (usnesení vlády ze dne 20. července 2009 č. 929) určuje strategii a základní podmínky pro naplňování úkolů územního plánování.

V republikových prioritách územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území se k ochraně před povodněmi vztahují priority

- (25) Vytvářet podmínky pro preventivní ochranu území a obyvatelstva před potenciálními riziky a přírodními katastrofami v území (záplavy, sesuvy půdy, eroze atd.) s cílem minimalizovat rozsah případných škod. Zejména zajistit územní ochranu ploch potřebných pro umístění staveb a opatření na ochranu před povodněmi a pro vymezení území určených k řízeným rozlivům povodní. Vytvářet podmínky pro zvýšení přirozené retence srážkových vod

v území s ohledem na strukturu osídlení a kulturní krajinu jako alternativy k umělé akumulaci vod.

V zastavěných územích a zastavitelných plochách vytvářet podmínky pro zadržování, vsakování i využívání dešťových vod jako zdroje vody a s cílem zmírňování účinků povodní.

- (26) Vymezovat zastavitelné plochy v záplavových územích a umisťovat do nich veřejnou infrastrukturu jen ve zcela výjimečných a zvláště odůvodněných případech. Vymezovat a chránit zastavitelné plochy pro přemístění zástavby z území s vysokou mírou rizika vzniku povodňových škod.

PÚR ČR vymezuje dále koridory a plochy technické infrastruktury a související rozvojové záměry, které jsou investičně nákladné jak z hlediska finančního, tak i z hlediska nároků na území a je tudíž žádoucí v rámci územního plánování dlouhodobá výhledová ochrana území pro jejich lokalizaci. K ochraně před povodněmi se ve vodním hospodářství vymezují

- (167) Plochy morfologicky, geologicky a hydrologicky vhodné pro akumulaci povrchových vod (LAPV) pro případné řešení dopadů klimatické změny, především pro snížení nepříznivých účinků povodní a sucha, v dlouhodobém horizontu (v příštích padesáti až sto letech) na základě Generelu území chráněných pro akumulaci povrchových vod.

Strategie udržitelného rozvoje České republiky

Podle obecně přijaté definice Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj je udržitelný rozvoj ten, který naplní potřeby současné generace, aniž by ohrozil možnosti naplnit potřeby generací příštích. Podstatou udržitelnosti je naplnění tří základních cílů: i. sociální rozvoj, který respektuje potřeby všech, ii. účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů a iii. udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti.

Ve vztahu Strategie udržitelnosti rozvoje ČR k problematice vodního hospodářství, resp. povodní jsou strategickými cíli:

- zajišťovat na území ČR dobrou kvalitu všech složek životního prostředí a fungování jejich základních vazeb a harmonické vztahy mezi ekosystémy, v nejvyšší ekonomicky a sociálně přijatelné míře uchovat přírodní bohatství ČR tak, aby mohlo být předáno příštím generacím, a zachovat a nesnižovat biologickou rozmanitost,
- minimalizovat střety zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí a kulturního dědictví, hmotného i nehmotného,
- zajišťovat ochranu neobnovitelných přírodních zdrojů (včetně zemědělského půdního fondu).

Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR

Strategie byla vytvořena v roce 2005, těsně po vstupu ČR do EU a Vychází z Úmluvy o biologické rozmanitosti (dále jen „Úmluva“, „CBD“), která byla podepsána na konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED, „Summit o Zemi“) v Rio de Janeiru v červnu 1992. Příslušným strategickým tématem je ekosystémový přístup jako hlavní princip v péči o ekosystémy. Tento přístup představuje integrovanou péči o suchozemské, vodní a živé zdroje, která rovnoměrně podporuje jejich ochranu a udržitelné využívání. Je založen na využití odpovídajících vědeckých poznatků, zaměřených na takovou úroveň biologických systémů, která zahrnuje nezbytnou strukturu, procesy, funkce a vzájemné vazby mezi organismy a jejich prostředím a uznává, že lidé se svou kulturní rozmanitostí jsou nedílnou součástí mnoha ekosystémů.

Přehled opatření osy II PRV které přispívají k ochraně před povodněmi

II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)

II.1.2. Platby v rámci oblastí NATURA 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD)

II.1.2.1. Platby v rámci NATURA 2000 na zemědělské půdě

II.1.3. Agroenvironmentální opatření

Podopatření A: Postupy šetrné k životnímu prostředí

Titul A1: Ekologické zemědělství

Titul A2: Integrovaná produkce

Podopatření B: Ošetřování travních porostů

Podopatření C: Péče o krajinu

Titul C1: Zatravňování orné půdy

Titul C2: Pěstování meziplodin

Titul C3: Biopásy

II.2.1. Zalesňování zemědělské půdy

II.2.1.1. První zalesnění zemědělské půdy

II.2.2. Platby v rámci NATURA 2000 v lesích

II.2.2.1. Zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu

II.2.3. Lesnicko-environmentální platby

II.2.3.1. Zlepšování druhové skladby lesních porostů

II.2.4. Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření a neproduktivní investice v lesích

II.2.4.1. Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření

II.2.4.2 Neproduktivní investice v lesích

AEO jsou realizována v podobě pětiletých závazků, žadatel, který má závazek v rámci AEO dodržuje kodex na ochranu vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů zavedený v rámci směrnice Rady 91/676/EHS, který obsahuje: a) období nevhodné k hnojení, b) způsob používání dusíkatých hnojiv a statkových hnojiv, c) způsob používání dusíkatých hnojiv a statkových hnojiv na svažitých půdách, a d) způsob používání dusíkatých hnojiv a statkových hnojiv v blízkosti vodního toku. Spolu s titulem Biopásy rovněž obě opatření přispívají ke zvyšování biologické různorodosti a ekologické stability krajiny.

V rámci podopatření AEO: Péče o krajinu jsou zahrnuta mimo jiné již výše zmíněná opatření Zatravňování orné půdy a Pěstování meziplodin, jejichž hlavním cílem je zpomalení

povrchového odtoku vod na orné půdě, což vede k minimalizaci sezónních nedostatků vody a zabrání krátkodobému zvýšení průtoků v tocích. Dalším efektem obou titulů je snížení rizika eroze půdy. Titul zatravňování orné půdy (C.1) je členěn na čtyři typy managementů – zatravňování orné půdy (C.1.1), zatravňování orné půdy podél vodního útvaru (C.1.2), zatravňování orné půdy regionální směsí (C.1.3) a zatravňování orné půdy regionální směsí podél vodního útvaru (C.1.4).

Z hlediska ochrany půdy proti vodní erozi na území lesní půdy můžeme hovořit o pozitivním vlivu zvyšování zastoupení zpevňujících a melioračních dřevin v rámci lesnicko-environmentálních opatření, zalesňování zemědělské půdy či protierozně zaměřené projekty v rámci neproduktivních investic v lesích a obnově lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření. Tato podpora je poskytována mj. na provádění preventivních protipovodňových opatření na drobných vodních tocích a v jejich povodích a protierozní opatření na lesních půdách, odstraňování škod způsobených povodněmi na drobných vodních tocích a v jejich povodích, na lesních cestách, sanace nádrží, erozních rýh a hrazení a stabilizace strží na pozemcích určených k plnění funkcí lesa.

V rámci Natury 2000 v lesích se podporou vysazováním listnatých stromů rovněž zvyšuje kvalita půdy a tím i její absorpční a zpevňující kapacita.

Nepřímo skrze plnění podmínek GAEC je možné považovat za důležitou z hlediska ochrany vodních zdrojů rovněž podporu za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) či platby v rámci NATURA 2000 na zemědělské půdě.

V současné době jsou v rámci osy II. Programu rozvoje venkova připravována pravidla a strategie pro poskytování plateb v podopatření II.1.2.1 ve vazbě na cíle směrnice 2000/60/ES; nové opatření by mělo být spuštěno do roku 2012.

Vzhledem k tomu, že hospodaření v souladu se standardy GAEC je jednou z podmínek poskytnutí plné výše některých podpor z osy II Programu rozvoje venkova, lze konstatovat, že opatření osy II PRV přispívají k řešení problematiky protierozní ochrany půdy a tím nepřímo k prevenci proti povodním. Protierozní ochraně půdy jsou přímo věnovány dva standardy – GAEC 1 (opatření na ochranu před erozí na pozemcích s ornou půdou, jejichž průměrná sklonitost přesahuje 7°) a GAEC 2 (zásady pěstování vybraných hlavních plodin na silně erozně ohrožených půdách), nepřímo dalších 5 standardů.

Přehled čerpání financí dle typu opatření (osa II PRV za období 2007 – 2009 včetně)

Souhrnná analýza za období 2007 až 2009 – osa II Programu rozvoje venkova			
Opatření	Schválené žádosti		
	Počet schválených žádostí	Fyzicky podpořená plocha ¹ (ha)	Celkově vyplacená částka (EUR)
211 LFA – horské oblasti	5 126	355 896	164 440 317
212 LFA – ostatní oblasti	7 102	410 568	137 751 202
213 Natura 2000	200	3 720	1 091 658
214 Agroenvironmentální platby (žádosti podané celkem)	11 872	1 233 800	248 718 749
221 Zalesňování zemědělské půdy	524	1 126	3 745 430
224 Natura 2000 - Lesy	7	263	15 321
225 Lesnicko-environmentální platby (žádosti podané celkem)	30	2 609	145 626
226 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření (projektově)	186	9 455	15 296 983/ 12 190 983 (veřejné)
227 Neproduktivní investice v lesích (projektově)	37		2 435 616/ 1 801 346 (veřejné)

¹ Fyzicky podpořená plocha – jedná se o sumu plochy (ha) bez rizika duplicity.

**Souhrnná analýza za období 2007 až 2009 – osa II Programu rozvoje venkova
Agroenvironmentální opatření – rozpis podopatření a titulů**

Podopatření / titul	Schválené žádosti		
	Počet schválených žádostí	Podpořená plocha ² (ha)	Celkově vyplacená částka (EUR)
A Postupy šetrné k životnímu prostředí	1 917	208 210	52 766 758
A1 Ekologické zemědělství	1 152	186 991	33 560 970
A2 Integrovaná produkce	769	21 218	19 205 788
B Ošetřování travních porostů	4 641	205 989	43 881 920
B1 Louky	1560	66 561	9 150 753
B2 Mezofilní a vlhkomilné louky	561	16 548	3 497 908
B3 Horské a suchomilné louky	191	4 939	1 132 550
B4 Trvale podmáčené a rašelinné louky	153	593	442 826
B5 Ptačí lokality na travních porostech – hnízdíště bahňáků	28	634	245 520
B6 Ptačí lokality na travních porostech – hnízdíště chřástala polního	124	2 726	972 780
B7 Pastviny	1407	76 183	16 005 252
B8 Druhově bohaté pastviny	591	37 052	11 982 269
B9 Suché stepní trávníky a vřesoviště	26	753	452 062
C Péče o krajinu	1 695	26 980	11 576 032
C1 Zatravnění orné půdy	1446	21 312	10 169 190
C2 Pěstování meziplodin	145	5 118	1 040 318
C3 Biopásy	68	549	366 524

² Podpořená plocha – u detailní analýzy podpořené plochy v rámci AEO může v některých případech docházet k duplicitnímu záznamu hektarů díky kombinování titulů na jednom pozemku (PB). V současné době jiné než tato data nemáme, přesnější data budou k dispozici po dokončení výroční zprávy cca v polovině června 2010.

Tematické okruhy podmínek GAEC

Eroze půdy

Problematicke ochrany půdy proti erozi jsou přímo věnovány standardy 1 a 2, nepřímo standardy 3, 5, 6, 8 a 9.

Standard 1 je věnován hospodaření na svažitéch pozemcích se sklonem nad 7°. Charakterizuje protierozní ochranu prováděním minimálních opatření vedoucích k omezení smyvu půdy, zpomalení povrchového odtoku a zvýšení retence vody v krajině (ponechání strniště, ponechání hrubé brázdy aj.).

Standard 2 pojednává o zásadách zemědělského hospodaření na půdách silně erozně ohrožených. Cílem tohoto standardu je ochrana půdy před vodní erozí a snaha omezit negativní působení důsledků eroze, jako jsou např. škody na komunikacích a nemovitostech způsobené zaplavením nebo zanesením splavenou půdou (zákaz pěstování širokořádkových plodin).

Pro vymezení kategorie silně erozně ohrožených půd bylo využito nejen kritérium sklonitosti svahu, ale rovněž i další faktory jako délka svahu po spádnici, erodovatelnost půdy, faktor přívalových dešťů, faktor protierozních opatření a faktor ochranného vlivu vegetace.

Organické složky půdy

Cílem standardu 3 je zvýšit používání hnojiv s vyšším obsahem organických složek (každý rok na části obhospodařovaných ploch). Organické složky zlepšují strukturu půdy, zvyšují v dlouhodobém horizontu její úrodnost, podporují rozvoj přirozené půdní mikroflóry a v neposlední řadě příznivě ovlivňují vodní režim půdy. Půdy s vyšším obsahem organické hmoty jsou odolnější vůči rozplavování a lépe zadržují vodu.

Struktura půdy

Důvodem zavedení standardu 5 je ochrana půdy před utužením, které vede k zásadnímu zhoršení fyzikálních vlastností půdy (především struktury, pórovitosti a propustnosti) a narušení biologické aktivity v půdě. Utužená půda ztrácí schopnost zadržovat a akumulovat vodu.

Minimální úroveň péče

Standard 6 má za cíl ochranu krajinných prvků a zemědělské kultury rybníků. Krajinné prvky se podílí na zachování agrobiodiverzity, mají významnou protierozní funkci, jsou nedílnou součástí zemědělské krajiny, člení ji a spoluvytváří její ráz. Společně s rybníky mají též příznivý vliv na vodní režim krajiny.

Úkolem standardů 8 a 9 je ochrana travních porostů. Travní porosty jako trvalá kultura chrání půdu proti vodní a větrné erozi, příznivě ovlivňují množství a kvalitu povrchové i podzemní vody, napomáhají zadržování srážek a zpomalení jejich odtoku, akumulují půdní organickou hmotu a mají velký význam v ochraně biodiverzity.

Protierozní opatření jsou využívána při plánování pozemkových úprav – tzv. technická (příkopy, průlehy, terasy, protierozní nádrže aj.). Zemědělským hospodařením lze k protierozní (protipovodňové) ochraně přispět opatřeními organizačními (vhodné umístění pěstovaných plodin, pásové pěstování plodin či návrhy vegetačních pásů mezi pozemky) a agrotechnickými, či vegetačními (půdoochranné obdělávání).